

N:o 33.

Af herr **C. Palm**, om ändring i gällande bestämmelse rörande förvandling af böter, ådömda enligt värnpligtslagen.

Allmänt erkänt torde väl vara, att de korta frihetsstraffen utgöra ett synnerligen otillfredsställande straffmedel; någon egentlig fångvård medgifva de icke, och i samma mån de talrikt förekomma, förlora de i väsentlig mån egenskapen att verka afskräckande; på den förhårdade lagöfverträdaren hafva de alls ingen verkan, för den mindre förhårdade eller mindre lättsinnige åter äro de ett allt för hårdt straff, i det de ofta i långt högre grad, än af hans förbrytelse föranledes, medföra en för honom ödesdiger rubbning i hans ekonomiska förhållanden och fläcka hans sociala anseende. Insigten häraf har ock, som bekant, under senare år i hela den civiliserade världen framkallat en stark rörelse mot dessa straff, hvilka man önskar utbyta mot andra straffarter. Särskildt har man i detta hänseende framhållit vilkorliga domfällandet, som också redan vunnit insteg i åtskilliga utländska lagar och om hvars införande jemväl hos oss vid 1890 års riksdag framställdes förslag af herr Olof Anderson i Hasselbol i en inom Andra Kammaren väckt motion, som visserligen af lagutskottet afstyrktes, men dock under fullt erkännande af dess behjertansvärda syfte samt endast under framhållande, att frågan då ännu var allt för ny för att Riksdagen utan föregående mera omfattande utredning skulle våga ett bestämt uttalande i ämnet.

Huru vida Riksdagen nu skulle vara mera hågad för ett dylikt uttalande, derom har jag icke vågat hysa någon bestämd åsigt. Obestriddigt är, att frågan om det vilkorliga domfällandet ännu i utlandet är

föremål för starka meningsskiljaktigheter, och att man i följd häraf — äfven om man för egen del är öfvertygad, att det vilkorliga domfällandet innebär den rätta lösningen, hvarom jag dock ej vågar fälla något bestämdt omdöme — med fullt skäl kan frukta, att det ännu skall dröja länge nog, innan opinionen rörande denna fråga äfven inom vårt land blifver stadgad.

Så mycket angelägnare har det synts mig vara att tillse, om icke lagstiftaren i ett eller annat fall, der olägenheterna af de kortvariga frihetsstraffen här i landet särskildt skarpt framträda, skulle kunna på annat sätt vinna sitt mål. Närmast har jag dervid tänkt på de fängelsestraff, som uppkomma genom förvandling enligt allmän strafflag af de i värnpligtslagen stadgade böter. Antalet ynglingar, som på grund af underlåtenhet att i ett eller annat fall ställa sig värnpligtslagens föreskrifter till efterrättelse får göra kortvariga besök i våra fängelser, är i sjelfva verket redan nu så stort, att det måste väcka hvarje tänkande mans allvarliga bekymmer, och något tvifvel lär väl knappast finnas derom, att med den nyligen beslutade utsträckningen af värnpligten detta förhållande ingalunda skall minskas, utan snarare efter all sannolikhet i ännu högre grad göra sig gällande. Under de fem åren 1887—1891 hafva år

1887	507
1888	1,321
1889	1,083
1890	918
1891	864

sålunda tillsammans icke mindre än 4,693 värnpligtige undergått förvandlingsstraff i saknad af tillgång att gälda böter, ådömda efter värnpligtslagen. Det synes mig ligga för öppen dag, att detta är ett svårt missförhållande, som med görligaste första bör afhjelpas. Att så många af våra vapenföre ynglingar få göra sin första bekantskap med värnpligten genom att sättas i fängelse, kan icke bidra till en rätt uppfattning af deras skyldigheter mot fosterlandet. Ett sådant slösande med fängelsestraff för försöelser, hvilka af allmänna opinionen icke erkännas såsom verkliga förbrytelser, kan icke heller annat än i hög grad nedsätta fängelsestraffets anseende. Betecknande nog ha också tidningarna vetat berätta, huru dylika straffdömda ynglingar på ett demonstrativt sätt med musik i spetsen tågat till fängelset för att undergå sitt straff. Intet tvifvel lär väl heller råda derom, att den tid, som åtgår för dylika böters aftjenande, är fullkomligt bortkastad både för den straffade och för staten, som dock för dessa straffs utkräfvande årligen får vidkännas ganska betydande kostnader.

I hvilken riktning reformen i detta fall bör gå, synes mig nuvarande chefen för fängsvården riktigt hafva angifvit i ett af honom redan i februari 1890 till regeringen inlemnadt memorial. Han yttrar i detta bland annat:

»Att fängsvården under de tre till fem dagar, deras vistelse i fängelserna varar, skulle kunna varaktigt påverka deras pligtbegrepp är föga troligt, likasom platsen tydligtvis icke väl lämpar sig för lifvande af deras fosterlandskärlek, men det kan möjligen befäras, att fängelseminnena i andra afseenden göra mera varaktiga likasom i olika riktningar mindre förmånliga intryck på de ungas sinnen. Derest icke de för ifrågavarande försummelse ådömda böter kunna aftjenas i särskilda militärarrester, förefaller det mig såsom väl värdt att öfverväga, huru vida icke påföljden för dessa uteblifvanden kunde sättas i utsträckta skyldigheter inom värnpligtsområdet, vare sig genom förlängd tjenstetid eller aunorledes, hellre än att allt fortfarande låta, på sätt nu eger rum, fängelserna blifva för en stor del af den värnpligtiga ungdomen ett slags förskolor för dess utbildning till fosterlandets försvar.»

Till alla delar instämmande i detta uttalande, har jag för min del ansett, att om det ådömda bötesbeloppet finge aftjenas med öfningsdagar vid den afdelning af armén eller flottan, den bötfälde tillhör, skulle hans moral icke behöfva skadas och på samma gång såväl han sjelf som staten hafva nytta af den ökade utbildning, som honom härigenom kom till del och det afskräckande i straffet ändock vara fullt tillgodosedt. Någon nämnvärd ökad kostnad för statsverket torde väl näppe- ligen en dylik anordning förorsaka. Snarare kan det väl med fog sättas i fråga, om icke alla de kostnader, statsverket nu får ändamålslost vidkännas för upprätthållande af sakernas nuvarande ordning, äro fullt så dryga som kostnaden för de bötfäldes öfvande under ytterligare några dagar.

Då emellertid det möjligen torde kunna sättas i fråga, om alla böter, som ådömas efter värnpligtslagen, lämpligen kunna förvandlas på nu angifna sätt, samt då i alla fall frågan torde tarfva något utförligare utredning än hvad jag här kunnat åstadkomma, har jag icke ansett mig böra framställa något formuleradt förslag till ändring i nu angifna syfte af värnpligtslagens bestämmelser, utau hemställer,

att Riksdagen må i skrifvelse till Konungen an- hålla, att Konungen må taga under öfvervägande, huru vida icke de böter, som ådömas enligt gällande värnpligtslag, må vid bristande tillgång i stället för

att förvandlas enligt allmän lag aftjenas genom viss ökning af den tid, under hvilken den bötfälde skall undergå vapenöfning, samt, derest sådant lämpligen finnes kunna ske, derom inkomma med förslag till Riksdagen.

Stockholm den 24 januari 1893.

Carl Palm.

I denna motion instämma:

Hugo E. Hamilton.

O. Anderson
från Hasselbol.

Aug. Pettersson
f. Stockholms län.

O. Olson
Stensdalen.

Ernst Beckman.

Edvard Thermanius.
